

Londen '42

Voordat van Mook in november '41 tot minister van koloniën was benoemd, had hij, gelijk vermeld, aan van Starckenborgh verklaard dat hij het regeringsbeleid ten aanzien van Nederlands-Indië onderschreef. Er stak in die verklaring een onzuiver element. Koningin Wilhelmina was op 10 mei '41 in een radiotoespraak niet verder gegaan dan te zeggen dat het haar voornemen was, na afloop van de oorlog 'ruime gelegenheid te scheppen om wensen en opvattingen te mijner kennis te brengen inzake . . . de aanpassing van de structuur der overzeese gebiedsdelen en de bepaling van hun plaats in het koninkrijk overeenkomstig de gewijzigde omstandigheden'¹, en van Starckenborgh had hier op 16 juni '41 in de toespraak waarmee hij de nieuwe zitting van de Volksraad opende, slechts aan mogen toevoegen dat de regering zich voorstelde, na afloop van de oorlog een conferentie van vooraanstaande personen uit de verschillende delen van het koninkrijk te beleggen. De koningin vond die toezegging, aldus Gerbrandy in de ministerraad, 'onvoorzichtig'² – de Indonesische nationalisten daarentegen waren van oordeel dat zij, omdat zij van puur formele aard was, lang niet ver genoeg ging.

Van Mook had begrip voor hun ontevredenheid.

Zolang hij directeur van Economische Zaken was, was het algemene regeringsbeleid niet zijn ressort geweest en toen hij per 1 januari '42 tot luitenant-gouverneur-generaal was benoemd, had hij zich volledig op het urgente probleem van de Amerikaanse wapenleveranties geconcentreerd. Was tot hem doorgedrongen dat de verhouding tussen het gouvernement en de Indonesische nationalisten in de maanden van de Japanse invasie was verslechterd? Had hij vernomen dat van Starckenborgh eind december '41 vertegenwoordigers van hun samenwerkingsverbanden had uitgenodigd tot gemeenschappelijk overleg over de wijze waarop de in Indië beschikbare krachten het best bij de oorlogsinspanning konden worden ingeschakeld? Was hem bekend dat dit overleg, dat op 15 januari in Djokjakarta had plaatsgevonden, zakelijk slechts had opgeleverd dat afgesproken was, een tweede samenkomst te houden (die niet

¹ Radio Oranje, 10 mei 1941. ² Ministerraad: Notulen, 8 mei 1941.